

Lívsuppgávan — at skapa eitt føroyskt kirkju- og bíbilmál

Kirkjumálsstríðið 1890 — 1912

Var stóðan hjá føroyska málinum vánalig í skúlanum, ja so var tað enn verri fyri í kirkjunum. Tann fyrsta viðurkenningin í nýggjari tíð føroyska kirkjumálið fekk, var tá A. C. Evensen fekk loyvi at prædika á føroyskum í Skopunar kirkju.

Hetta stríðið fyri føroyskum kirkjumáli var í veruleikanum fært av einum stórum minniluta av fólkinum og Føroyingafelag. Føroyingar, sum gøgnum eldir bert høvdu hoyrt danskt í kirkjunum, vóru sjálvsagt firtinir yvir fyri ynskjunum um føroyskt kirkjumál. Vit hava jú altíð borið orð fyri at vera heldur afturhaldandi. Tað hevur uttan iva verið mangur føroyingur, sum tá hevur spurt seg sjálván, um Gud dugdi at skilja føroyskt.

Sum áður sagt, gekk Føroyingafelag fremst í stríðnum fyri føroyskum kirkjumáli, men samstundis høvdu teir eisini í síni stevnuskra, at føroyskir siðir skuldu verðveitast. Sjálvt um kirkjumálið var danskt, var kirkjulívið á mangar mátar øðrvísi enn tað danska.

Danir nýttu nýggja sál-mabók, meðan vit nýttu Kingo. Somuleiðis høvdu vit fleiri kirkjusiðir, sum vóru serføroyskir. Leggast skal eisini aftrat, at danska kirkjumálið í Føroyum var sera ólíkt danska málinum yvirhøvur, ja, so ólíkt, at danir neyvan skiltu tað.

Teir fremstu í kjakinum um kirkjumálið vóru í byrjanini Emil Bruun, prestur og Jóannes Patursson. Í fyrstuni var tað eitt kjak um hvat mál, ið var tað mest gagnliga fyri kirkjuna, men eftir 1906 gjørdist kjakið meira politiskt merkt.

Emil Bruun, sum var fyri at varðveita danskt sum kirkjumál, setti sum grund fyri sínum sjónarmiðum: 1) um føroyskt var nóg ríkt til at virka sum kirkjumál, 2) um føroyskt vildi føra til andaligt einsemi, 3) um tað var figgarligt møgult at geva út tær neyðugu bøkurnar á føroyskum.

Dimmalætting kom seinni við, at føroyskt sum kirkjumál vildi gera, at vit ongan figgarligan stuðul fingur úr Danmark.

Eisini kom Dimma við tí grundgevingini, at ríkisfelagsskapurin kundi ko-

**JÁKUP DAHL, PRÓSTUR
2. PARTUR**

Vit prenta nú annan partin av ritgerðini eftir Jóannesi Eidesgaard. Hesaferð verður greitt frá kirkjumálsstríðnum, sum endaði í 1939, tá eitt uppskot frá Løgtinginum um, at føroyskt og danskt skuldu hava sama rætt sum kirkjumál í Føroyum, varð viðtikið í Keypmannahavn.

Eisini tað minniliga próstavalið í 1918 verður viðgjørt í hesum partinum, og arbeiðið hjá Jákupi Dahl við at skapa eitt føroyskt kirkju- og bíbilmál.

Tíði og seinasti partur av ritgerðini kemur í blánum komandi leygardag, 24. juni.

ma í vanda, um føroyskt gjørdist kirkjumál.

Eisini varð sagt, at føroyskt var málið hjá leikmanninum, meðan tað danska var tað mentaða málið.

Emil Bruun helt tó, at føroyskt kundi verða nýtt í miðsýningini. Hann helt eisini, at Fader Vor kundi umsetast til privat brúk.

Tá ið týðingin hjá Friðrik Petersen, prósti kom í Kristeligt Ungdomsblad, var tað av mongum hildið fyri at vera guðsspottan, og blaðið misti nógvir haldarar av somu orsök.

Í 1900 gav Føroyingafelag út Bibliusöguna hjá Jøen Poulsen. Hetta var í veruleikanum tað einasta praktiska, Føroyingafelag

gjørdi í kirkjumálsstríðnum.

Triggir av bestu sálmunum í okkara sál-mabók vóru yrktir um hetta mundið. Tað var Friðrik Petersen, sum yrkt hevði. Seinni gjørdist hesin sami Friðrik Petersen, sum yrkt hevði »O, móðurmál, stórt er títt fall«, saman við Emil Bruun svorin mótsøðumaður av føroyskum kirkjumáli. Hetta er fyri nógv enn ein gáta. Men møguliga hevur hann sum próstur fært seg noyddan til at fylgja hugsanini hjá meirilutanum í fólkinum.

Á tingi var í 1903 atkvøðugreiðsla um føroyska kirkjumálið. Jóannes Patursson setti fram broytingaruppskot um, at meingheitsráðini skuldu avgera, um presturin skuldi kunna halda føroyska guðstænastu, tá viðkomandi prestur var samdur um sama. Føroyski amtmaðurin Chr. Bærentsen helt, at tað bert skuldi galda fyri prædikuna. Men uppskotið fall. 9 atkvøddu imóti, teirra millum vóru Jóan Poulsen og Friðrik Petersen. Hetta var sera løgið, tí sama árið hevði hann sum Føroya próstur givið sitt viðmáli til umsóknina

frá kirkjufólkinum í Skopun, og hetta uppskotið var jú bert at geva øðrum kirkjum sama loyvið.

Men sambandsmenninir hava óivað fært seg illa, tá kirkjumálaráðharrin I. C. Christensen álikavæl setti lógina í gildi tó við onkrum broytingum. Hann hevur óivað verið ávirkaður av føroysku ríkisdagsmonnunum Jóannes Patursson og Chr. Bærentsen.

Nú í 1903 var so endaliga givið loyvi til føroyskar prædikur, tá tað avvarðandi meingheitsráðið gav loyvi til tess. Men tað varð ikki gjørt stórt brúk av hesi lóg, bert í Skopun og til deils í Kirkjubø varð onkuntið prædikað á føroyskum.

Í 1907—08 var atkvøtt um uppskot frá meingheitsráðnum í Vágum um setan av fleiri prestum. Uppskotið fall, tí partapolitikur kom upp. Sjálvstýrisflokkurin vildi hava prestar, sum kundu prædika á føroyskum, meðan Sambandið setti fram uppskot um setan av fleiri danskum prestum. Hetta varð viðtikið í 1908.

Í 1912 var kirkjumálið aftur á tingborði. Eitt uppskot um at øll guðstænastan skuldi vera føroysk, tá sálmar og ritualir vóru tøk á føroyskum máli, varð viðtikið, tó alt hetta skuldi vera avmarkað. Henda lóg fekk heldur ongan praktiskan týðning ta fyrstu tíðina.

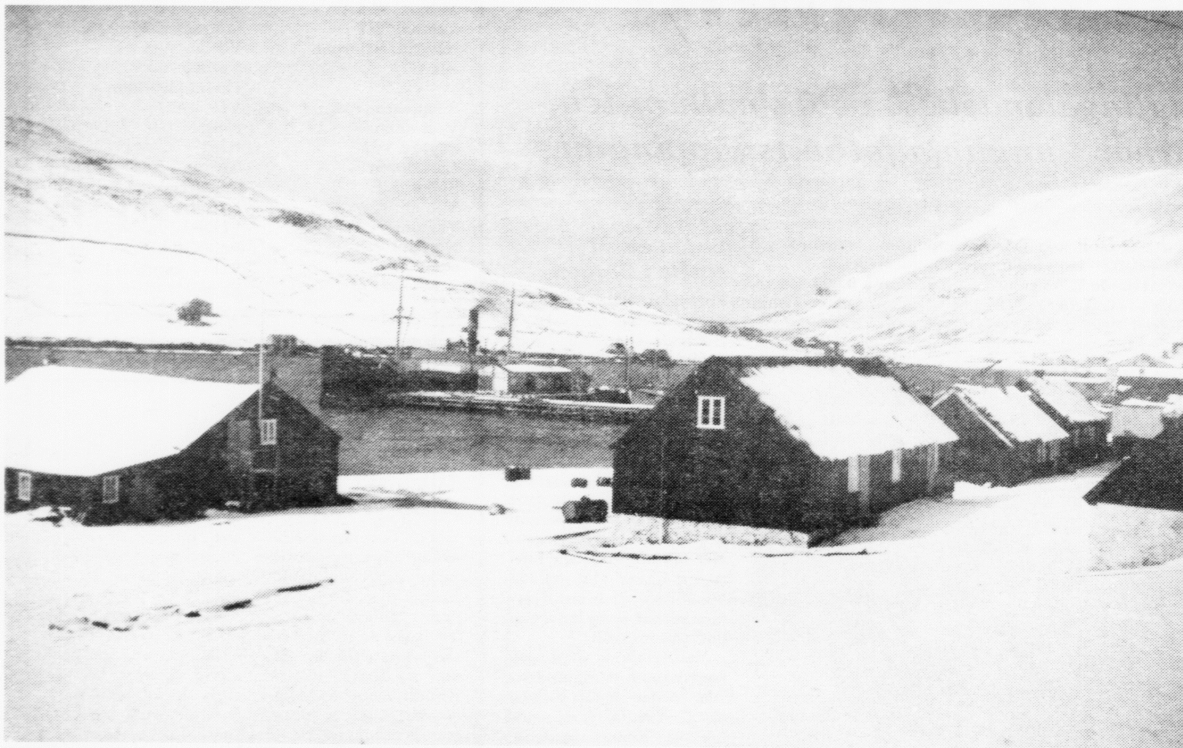
At málið ongan bata fekk hesa tíð kann skyldast, at tað bert vóru tveir føroyskir prestar, sum gingu inn fyri hesi sak, nevniliga A. C. Evensen og Jákup Dahl.

Spurningurin um kirkjumálið kom so ikki á tingborð aftur fyrr enn í 1918. Eitt, ein eigur at merkja sær, er, at Løgtingið bert var ráðgeandi. Men eftir minari hugsan hevur størsta grundin til, at kirkjumálið so seint vann frama her á landi, verið, at mótsøðan í fólkinum var so stór.

Við hesum er roynt at lýsa ta stóðuna føroyska málið hevði í kirkjunum, tá Jákup Dahl veruliga fór undir sitt málstríð.

Háskúla-guðstænasturnar

Saman við øðrum sendi Jákup Dahl í 1908 eina umsókn til Friðrik Peter-

1. partinum av greinini um Jákup Dahl varð Handilsvirkið á Tjørn umrætt. Handilshúsinu eru vinstru megin á myndini